

The Relationship Between Teachers' Cyberloafing Behaviours and Time Management

Mahmut Sağır^{1**}, Mustafa Ataş¹

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Turkey

Keywords

Cyberloafing,
time management,
teacher

Article History

Received
17.05.2017
Accepted
13.11.2017
Published
29.12.2017

Abstract

The aim of this study is to examine high school teachers' views about the relationship between cyberloafing behaviors and time management according to some variables. In this research relational screening model was used. The universe of this study is 945 teachers who work at the state anatolian, vocational and religious high schools in Kahramanmaraş city center during 2015-2016 academic year. The sample of this descriptive and quantitative research includes 266 branch teachers who were identified by random sampling method. Data collection instruments are "Cyberloafing Behaviors Scale" that was developed by Örcü & Yıldız (2014) and "Time Management Inventory" that was developed by Britton & Tesser (1991) adapted to Turkish by Alay & Koçak (2002). According to the results, it is found that the opinions about cyber loafing behaviors (important cyber loafing behaviors and unimportant cyber loafing behaviors) of the high school teachers who participated in this study are at "rarely" level while the views about the general time management (time planning, time attitude, time consumers) of the high school teachers who participate in the study are at "high" level. Research results show that there is no significant difference in terms of teachers' opinions about the cyberloafing behaviors (important cyberloafing behaviors and unimportant cyber loafing behaviors) according to seniority and educational status variables. It was found that teachers' opinions about general time management (time planning, time attitude, time consumers) do not differentiate significantly according to "gender, seniority and educational status variables. According to the results of the research, it was determined that there is a low negative correlation between important cyberloafing behaviors and unimportant cyberloafing behaviors and time consumers.

** Correspondence to Assoc. Prof. Dr. Mahmut SAĞIR, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Education, Kahramanmaraş, Turkey. Email: msagir_71@hotmail.com

Öğretmenlerin Sanal Kaytarma Davranışları ile Zaman Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki*

Mahmut Sağır^{1**}, Mustafa Ataş¹

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye

Anahtar Kelimeler

Sanal Kaytarma,
zaman yönetimi,
öğretmen

Makale Tarihiçesi

Alındı
17.05.2017
Kabul Edildi
13.11.2017
Basıldı
29.12.2017

Özet

Bu araştırmanın amacı, lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışları ile zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi bazı değişkenler açısından ortaya koymaktır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesindeki liselerinde görev yapan 945 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise evrenden “Basit Tesadüfi Örnekleme” Yöntemiyle belirlenen 266 öğretmen girmiştir. Araştırmada, Özücü ve Yıldız (2014) tarafından geliştirilen ve Özdem ve Demir (2015) tarafından eğitim çalışanlarına uyarlanan “Sanal Kaytarma Faaliyetleri Ölçeği” ile Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen, Alay ve Koçak (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan “Zaman Yönetimi Envanteri” kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin “Sanal Kaytarma Faaliyetleri Ölçeğinin” tüm boyutlarında ve toplamındaki davranışları “nadiren” düzeyinde gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin “Zaman Yönetimi Envanterinde” yer alan zaman Planlaması boyutundaki davranışları “kısmen” zaman Tutumları ve Zaman harcatıcıları boyutundaki davranışları “sıklıkla” ve ölçeğin tamamına ilişkin davranışları ise “çoğunlukla” düzeyinde gösterdikleri anlaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin sanal Kaytarma davranışlarını ve zaman Yönetimi davranışlarına ilişkin “cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu” değişkenleri bakımından anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada önemli sanal kaytarma davranışları ve önemsiz sanal kaytarma davranışı ile zaman harcatıcılar arasında düşük düzeyde negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Giriş

Örgütsel etkililiğin temel belirleyicilerinden birinin de işgören verimliliği olduğu söylenebilir. İşgören verimliliğinde ise pek çok değişkenin etkili olduğu söylenebilir. İşe ayrılan zaman ve bu zamanın amacına uygun kullanımının işgören verimliliğinin önemli değişkenleri arasında olduğu ileri sürülebilir. Bilgi ve iletişim, teknolojilerin gelişmesi ve iş ortamlarında kullanılmasıyla birlikte ortaya çıkan sanal kaytarma kavramına ilişkin literatür incelendiğinde kavramın farklı tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Sanal kaytarma, bir çalışanın, iş saatleri içerisinde, çalıştığı kurumun internet bağlantısıyla kullanmış olduğu bilgisayarı kişisel amaçlarına yönelik olarak kullanması olarak tanımlanmaktadır (Lim, 2002). Sanal kaytarma, çalışanların, örgütün kendi menfaatleri için geliştirdiği normların aksine kasıtlı-ihtiyari online web davranışlarıdır (Anandarajan, Devin & Simmers, 2004, s.70). Sanal kaytarma, genel olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin iş dışı amaçlarla kullanımını (mobil teknolojiler dâhil) ifade etmektedir (Yıldız, Yıldız & Ateş, 2015, s.55). Sanal kaytarma, genel olarak iş amaçlı kullanım için sunulmuş olan bilgisayar ve internet sistemlerinin kişisel amaçlar için kullanılması anlamına gelmektedir (Özücü ve Yıldız, 2014,

** İletişim to Doç. Dr. Mahmut SAĞIR, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye. ✉Email: msagir_71@hotmail.com

s.99). Sanal kaytarma; çalışma saatlerinde, çalışanların kendi istekleri ile bilişim araçlarını mevcut işleriyle ilgisi olmayan amaçlarla kullanmasıdır (Ünal & Tekdemir, 2015, s.98). Günümüz yöneticileri çalışanların kişisel e-maillerini açmalarını, okumalarını, başkalarına e-mail göndermelerini, çalışma zamanlarını yanlış veya kötüye kullanmalarını şirketin kaynaklarının kötüye kullanımı olarak değerlendirip bunu sanal kaytarma şeklinde yorumlamaktadırlar (Özkalp, Aydın & Tekeli, 2012, s.23). Sanal kaytarma kısaca, internette verimsiz zaman harcama olarak tanımlanmıştır (Ugrin vd., 2008 akt. Özdem & Demir, 2015, s.1030).

Türkiye’de yapılan çalışmalarda iş yerinde özel amaçlı internet kullanımı; sanal kaytarma, siber sapkınlık, siber aylaklık, siber kaytarma, iş saatlerinde iş dışı internet kullanımı, internette eğlence amaçlı gezinme ve gereksiz bilgisayar kullanımı gibi çeşitli şekillerde ifade edilmektedir (Örücü & Yıldız, 2014, s.100). Çoğunlukla sosyal bilimler alanında çalışmakta olan bazı Türk araştırmacıların “cyberloafing” terimini kendi çalışmalarında Türkçeye “siber aylaklık” yerine “sanal kaytarma” olarak çevirdikleri ve bu şekilde ifade ettikleri görülmektedir. Literatürde “sanal kaytarma” teriminin kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde, bu terimin ilk kullanımlarının 2012 yılında kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Özkalp vd., 2012; Kaplan ve Ögüt, 2012; Köse, Oral & Türesin, 2012). Bunun yanında Arslan (2010) çalışmasında “cyberloafing” teriminin karşılığı olarak “siber kaytarma” ifadesini kullanmış, bu kavramı çalışanların interneti eğlence ve diğer kişisel amaçları için kullanmaları olarak açıklamış, önemli sosyal ve ekonomik boyutları olduğunu belirtmiştir (Tozkoparan, 2016, s.15). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında çalışan araştırmacıların ise “siber aylaklık” terimini benimsedikleri söylenebilir (Kalaycı, 2010; Yaşar, 2013; Kurt, 2011). Sanal kaytarma, internet sapkınlığı, sorunlu internet kullanımı, internet bağımlılığı, interneti kötüye kullanma ve internet bağımlılığı rahatsızlığı gibi anlamlarda da kullanılmaktadır (Kim ve Byrne, 2011, s.6). Blanchard ve Henle (2008) ise sanal kaytarmaya ilişkin; haber başlıklarına göz atma, kişisel e-posta gönderme ve alma gibi sınırlı bir süre içerdiği sürece zararsız olacağını; fakat çok fazla zaman alan eylemlerin verimliliğin azalmasına ve önemli yasal yükümlülükler neden olacağını belirtmiştir (Kerse, Soyalm & Karabey, 2016, s.103). Sanal kaytarma yoğun çaba gerektiren işlerde mola vermek gibi verimliliği artıran bir eylemdir (Friedman, 2000). Ayrıca bazı çalışanlar önemli sanal kaytarma faaliyetlerinde bulunurken, işletme hakkında çeşitli blogları ve sanal toplulukları inceleyebilmekte, burada düşüncelerini paylaşabilmekte ve sosyal ağlara katılmak suretiyle yeni bilgiler edinebilmektedir. Kişisel öğrenme amacıyla kişinin çalıştığı işletmenin ve rakiplerinin borsa değerlerini takip etmesi, bireyin kendisine ve işletmesine faydalı makaleler ve haberler indirmesi sanal kaytarmanın olumlu taraflarıdır (Keklik, Kılıç & Yıldız., 2014, s.768).İşyerinde kişisel amaçlarla internet kullanımının iş ve iş dışı denge sağlandığı sürece problem yaratmadığı ve faydalı olabileceği düşünülmektedir(König ve Guardia, 2014;akt. Yağcı & Yüceler, 2016, s.668).Giderek kullanımı artan bilgisayar ve mobil aygıtların sanal kaytarma faaliyetlerini arttıracığı ve doğru biçimde kontrol edilmediği/kullanımı sınırlandırılmadığı takdirde verimlilik kaybına sebep olacağı düşüncesi ile sanal kaytarmanın bireysel iş performansını olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Fakat ilgili yazındaki farklı görüşler dikkate alındığında sektörler açısından sanal kaytarma davranışının bu ilişki üzerinde farklı etkileri olabileceği de dikkate alınmaktadır (Fındıklı, 2016, s.36).

Sanal kaytarma davranışları sapsin internet kullanımı, internetin kötüye kullanımı, sanal kaytarma, problemlili internet kullanımı, internet bağımlılığı, işle ilgili olmayan bilgisayar kullanımı, sanal miskinlik, sanal aylaklık, online kaytarma, işyerinde kişisel internet kullanımı, internet bağılılığı ve internete bağımlılık bozukluğudur (Ünal & Tekdemir, 2015, s.97). Ayrıca sanal kaytarma kavramı, Bock ve Ho (2009) tarafından çalışma saatleri içerisinde internetin özel amaçlar için kullanımı şeklinde ifade edilmiş ve kavram olarak “iş dışı bilgisayar kullanımı” olarak isimlendirilmiştir. Sanal kaytarma ve diğer tüm kavramlarda

ortak nokta internetin kişisel amaçlar doğrultusunda kullanımudur. Tüm bu kavramlar internet kullanımının istemli bir davranış olması, kullanımın kişisel veya özel amaçlar doğrultusunda olması, etkinliğin çalışma saatleri kapsamında yapılması üzerinde durmaktadır (Blanchard & Henle, 2008; Lim, 2002). Araştırmacılar sanal kaytarma davranışlarını farklı şekillerde sınıflandırmaya çalışmıştır. Anandrajan Devine ve Simmers işverenlerin ve yöneticilerin farklılıklar gösteren üç tür sanal kaytarma ile karşı karşıya geldiklerini veya üç tür sanal kaytarma olduğunu ifade etmektedirler.

1. Zarar verici veya bozucu sanal kaytarma
2. Yaratıcı ve boş zamanları doldurucu sanal kaytarma
3. Öğretici sanal kaytarma (Özkalp vd., 2012, s.24)

Diğer yandan Lim (2002) ise sanal kaytarma faaliyetlerini web sitesi aktiviteleri ve e-posta aktiviteleri şeklinde gruplandırmayı yeğlemiştir. Benzer şekilde Blau, Yang & Ward-Cook (2006), web sitesi ile ilgili aktiviteler, işle ilgili olmayan e-posta aktiviteleri ve interaktif sanal kaytarma aktiviteleri şeklinde bir sınıflandırma yapmışlardır (Kaplan & Ögüt, 2012, s.15). Bu sınıflandırma satın alma ve kişisel ticari etkinlikler, bilgi tarama ve görüntüleme, kişilerarası iletişim, interaktif eğlence ve zaman geçirme, kişisel veri (müzik, video vb.) indirme şeklinde beş başlık altındadır (Akça, 2013, s.9).

Blanchard ve Henle (2008), internet ortamında yapılabilecek davranışların aynı kelime ile ifade edilmesinin yanlış olacağını, sanal kaytarma davranışlarının birbirinden farklı olduğunu söylemektedirler. Örneğin, işyerinde e-posta kontrol etmekle, pornografik sitelere girilmesi eş değer olarak görülmemelidir. Çünkü bazı davranışların diğer davranışlara oranla daha az kabul edilebilir olduğunu vurgulamaktadırlar. Çalışmalarında sanal kaytarma davranışını önemli ve önemsiz sanal kaytarma olarak iki kategoriye ayırmışlardır. Sanal kaytarmayı iki kategoriye ayırmada, ortalamaları % 50 üzerinde olan davranışlara önemsiz sanal kaytarma, % 50 altında olanlara ciddi sanal kaytarma olarak tanımlamışlardır. (Kalaycı, 2010, s.13). Blanchard & Henle(2008) sanal kaytarmayı minör düzey ve ciddi düzey sanal kaytarma olarak sınıflandırmışlar ve aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

Minör düzey (önemsiz) sanal kaytarma, kişisel e-posta gönderme/alma, haber ve finans sitelerini takip etme ve çevrimiçi alışveriş yapma etkinliklerini içermektedir. Ciddi düzey (önemli) sanal kaytarma ise, çevrimiçi sohbet odaları, anlık mesajlaşma, blog sitelerini takip etme, çevrimiçi kumar/bahis oynama, pornografik siteleri ziyaret etme ve müzik indirme gibi etkinlikleri kapsamaktadır (Blanchard & Henle, 2008, s.1076).Sonuç olarak sanal kaytarmanın iş ortamlarında işleri geciktirici bir etkisinin olması ve işgörenler için zamanın etkili kullanılmasını engellemesi nedeniyle olumsuz bir kavram olarak algılandığı görülmektedir. Oysa iş yerinde zamanın etkili kullanılmasının işgören verimliliği üzerinde önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Zaman, ilk bakışta, insan yaşamındaki kavramların en esneği, aynı zamanda da en katıdır. “Zaman uçup gidiyor.” ve “Zaman durdu.” şeklinde kullanılan deyimler, zamanın bu karmaşık doğasını ortaya koymaktadır (Demirel & Ramazanoğlu, 2005, s.31).Zaman kavramı, diğer soyut kavramlarda olduğu gibi tanımlanması hayli güç bir kavramdır. Boyutlarının; eninin, boyunun ve derinliğinin bulunmaması nedeniyle, tanımlanması hemen hemen imkânsızdır (Tutar, 2011, s.19).Buna rağmen zaman değişik şekillerde ifade edilmeye çalışılmıştır. Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit (TDK, 2016). Zaman, bir eylemin geçtiği süredir (Akatay, 2003, s.282).İnsanın kişiliği ve hoşlandığı şeyler onun zaman algısını şekillendirir. Zaman fikrinin kişinin ruh haline göre değişmesi farklı zaman türlerini ortaya çıkarmıştır. Araştırmada zaman türleri yedi gruba ayrılarak anlatılmaya çalışılmıştır. Bu zaman türleri gerçek zaman, psikolojik zaman,

psikolojik (sübjektif) zaman, yönetsel zaman, örgütsel zaman, iktisadi zaman, sosyolojik zamandır (Covey, Merril & Merril, 2015, s.25).

1970'lerin sonlarına gelinmeden önce zaman yönetimi kavramı çok bilinen bir kavram değildir. Ancak 1980'lerin başına gelindiğinde yöneticiler, zamanı yönetilmesi gereken bir kaynak olarak görmeye başlamışlardır (Jandt, 1998). Zaman yönetimi işgücü yoğun yöneticilerin zamanlarını daha iyi organize etmelerine yardımcı olmak amacıyla bir eğitim aracı olarak Danimarka'da doğup, dünyaya yayılmıştır. Günümüzde ise özellikle profesyonel çalışma hayatında başarının en önemli unsurlarından biri durumuna gelmiştir (Koch, 1998; akt. Akatay, 2003, s.283). İstenilse de, istenilirse de harcanmak zorunda kalınan yegâne şey zamandır. Zaman bir makine gibi durdurup başlatılamayan, tekrar ele geçmeyen bir kaynaktır. Fakat insan isterse zamanını nasıl harcayacağına karar verebilir. Tıpkı diğer kaynaklar gibi zaman da çok etkili bir şekilde değerlendirilebilir veya tam tersine boşa harcanabilir (Aydoğan & Gündoğdu, 2006, s.218). Drucker, "Zaman en nadir kaynaktır. Eğer doğru yönetilmiyorsa, hiçbir şey yönetilmemiştir (Mackenzie, 1989). Zamanın doğru yönetilmesi etkili yönetilmesi anlamına gelmektedir.

Etkili zaman yönetiminin birkaç pozitif sonucu vardır. Bunlardan birincisi verimliliğe yönelik sonuçlardır. Örneğin, zamanını etkili yöneten bireyler daha iyi performans gösterirler ve verimlilikleri artar. Bu, kişiye ve örgüte yarar sağlar. İkincisi, etkili zaman yönetimi olumlu psikolojik sonuçları vardır (Demirtaş & Özer 2007, s.37). Zaman yönetimi esaslarının bireylerce anlaşılması ve uygulanması bireylerin problemleri çözmemektedir; fakat bireylerin etkili çözümlere ve sonuçlara ulaşmasına yardımcı olmaktadır (Alay & Koçak, 2003, s.328).

Zaman yönetimi; ihtiyaçları belirlemek, bu ihtiyaçları karşılayabilmek için gerekli olan hedefleri oluşturmak, öncelikli işleri belirlemek ve önceliklerle zamanı, planlama, programlama ve listeleme yoluyla uyumlaştırmak olarak tanımlanmaktadır (Smythe & Robertson, 1999; akt. Akatay, 2003, s.284). Zaman yönetimi, her sabah uyanmakla aldığımız 24 saati daha anlamlı kullanmak için işlerimize göre tahsis etmektir (Eroğlu & Bayrak, 1994, s.260). Zaman yönetimi aslında bir öz yönetimdir, yaşadığımız olayların kontrolünü sağlamaktır, bireyin kendisini yönlendirerek olayları yönetmesidir (Güçlü, 2001, s.89). Başlangıcı ve bitişi belirlenmiş ya da tanımlanmış bir zaman dilimi içerisinde, yapılması gereken iş ve eylemleri tanımlanmış amaçların realizasyonuna yönelik olarak tüm kaynakları etkin ve verimli kullanmak (Ardahan, 2003), herkes için aynı olan belli zaman dilimlerinde kişinin veya örgütün kendini zaman içinde yönetmesidir (Tengilimlioğlu, Tutar, Altınöz, Başpınar & Erdönmez, 2003). Zaman yönetimi; amaçlara ulaşmak, yapılan işleri denetlemek, kişinin kendi motivasyonunu yükseltmek açısından önemli görülen bir kişisel performans geliştirme tekniğidir (Gürbüz & Aydın, 2012). Zaman yönetimi, amaçlara ve hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanı verimli kullanma çabasıdır (Caz, 2014; Uğur, 2000). Zaman yönetimi kavramı, zamanın etkin kullanımı anlamına gelmektedir (Silahtaroglu, 2004).

İşgören verimliliğinin örgütsel etkililiğin önemli değişkenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. İş ortamlarında sanal kaytarmanın işgören verimliliğine ve örgütsel etkililik için olumsuz bir kavram olduğu ve bu nedenle işgörenler için istenmeyen davranışları içerdiği söylenebilir. Buna karşılık zaman yönetiminin ise işgören verimliliğine ve dolayısıyla örgütsel etkililiğe olumlu etkisinin bulunduğu ileri sürülebilir. Bu nedenle bu araştırmada sanal kaytarma ve zaman yönetimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Liselerde görevli öğretmenlerin sanal kaytarma ile ilişkin görüşleri nedir?
2. Liselerde görevli öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri nedir?
3. Liselerde görevli öğretmenlerin, sanal kaytarma davranışlarına ilişkin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

4. Liselerde görevli öğretmenlerin, zaman yönetimi becerilerine ilişkin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışları ve zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişki nedir?

Yöntem

Bu çalışmada öğretmen adaylarının var olan süreçte sahip oldukları teknolojik terim bilgileri belirlenmeye çalışıldığı için tarama modeli seçilmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Cohen ve Manion, 1994; Çepni, 2009). Araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada sanal kaytarma ile zaman yönetimi arasındaki ilişkiyi incelendiğinden ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli bir konu veya olay ile ilgili katılımcıların görüşlerini ya da ilgi, yetenek, tutum gibi özelliklerinin belirlendiği araştırma türüdür (Büyüköztürk, 2014). İlişkisel tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. İlişkisel tarama modellerinde iki ya da çok sayıdaki değişken arasında, bu değişkenlerin birlikte varlığı ve derecesi ortaya konur (Karasar, 2012). Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli doğrultusunda lise öğretmenlerinin, sanal kaytarma davranışlarını ve sıklığını tespit etmek için “Sanal Kaytarma Ölçeği” ve zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla “Zaman Yönetimi Envanteri” kullanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini, 441’i imam hatip liselerinde, 253’ü mesleki ve teknik liselerde ve 251’i Anadolu liselerinde olmak üzere toplam 945 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise araştırmanın evreni içerisinde “Basit Tesadüfi Örnekleme“ yöntemiyle belirlenen 310 öğretmen yer almaktadır. Basit tesadüfi örnekleme plansız, kuralsız bir örnekleme değildir. Aksine evreni oluşturan her birime örneğe girme bakımından eşit şans tanınmaktadır (Bal, 2012). Araştırmada 310 lise öğretmenine veri toplama aracı ulaştırılmış, ancak geri dönen 266’sı değerlendirilmiştir. Araştırmada görüşlerine başvurulun öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir

Tablo 1. Örneklemin demografik özelliklere göre dağılımı

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Erkek	165	62
	Kadın	101	38
Kıdem	1-15 yıl arası	187	70.3
	16-30 yıl arası	79	29.7
Eğitim Durumu	Lisans	205	77.1
	Yüksek lisans	61	22.9
Toplam		266	100

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışlarının belirlenmesi için Örucü ve Yıldız (2014) tarafından geliştirilen ve 19 madde ve iki faktörden oluşan “Sanal Kaytarma Faaliyetleri” veri toplama aracının Özdem ve Demir (2015) tarafından eğitim çalışanlarına uyarlanan 14 madde ve iki faktörden oluşan formu kullanılmıştır. Özdem ve Demir (2015) Sanal Kaytarma Faaliyetleri veri toplama aracını eğitim çalışanlarına uyarlamışlardır. Sanal kaytarma veri toplama aracının geçerlik çalışmalarına ilişkin Örucü Yıldız (2014) tarafından faktör analizi yapılmış ve analizi sonucunda, faktör yük değerleri düşük olan (<0.50) 4 soru analizden çıkarılmıştır. Ayrıca faktör yapısını bozan 1 soru kapsam dışı bırakılmıştır. Faktör analizi sonucunda beşli Likert (1=hiçbir zaman, 5=her zaman) tipi 14 soruya ait KMO örneklem uy-gunluğu test sonucu 0.885 olarak bulunmuş, yapı geçerliği için yapılan Barlett küresellik test sonucu da anlamlı çıkmıştır ($p<0.05$) (Örucü ve Yıldız 2014). Ayrıca Örucü ve Yıldız (2014) ölçeğin kapsam geçerliği için iki eğitim yöneticisi, bir yazılı anlatım alanında öğretim üyesi ve iki eğitim bilimleri eğitim yönetimi alanında öğretim üyesi, bir bilgisayar teknolojisi alanında öğretim görevlisi olmak üzere 6 kişiden oluşmuşan uzman görüşüne başvurmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda veri toplama aracında yer alan 7. ve 8. Maddeler (Kişisel Web sayfası ile ilgilenmek ve Internet üzerinden iş arama sitelerini ziyaret etmek) çıkarılmıştır. Özdem ve Demir (2015) veri toplama aracının güvenilirliğini analiz etmek için 75 öğretmene uygulamış ve iç tutarlılık katsayılarını; “önemli sanal kaytarma” faktörü için 0.78, “önemsiz sanal kaytarma” faktörü için 0.72, ölçeğin toplamı için ise 0.83 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise veri toplama aracının Cronbach’s Alpha katsayısı 0.898 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracı, önemli sanal kaytarma faaliyetleri (ilk yedi soru) ve önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri (son yedi soru) olmak üzere iki faktör ve toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Bu araştırmada yapılan güvenilirlik analizinde ise veri toplama aracının Cronbach’s Alpha katsayısı 0.898 olarak hesaplanmıştır

Araştırmada öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen, Alay ve Koçak (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Gözel (2009) tarafından öğretmenlere uyarlanan “Zaman Yönetimi Envanteri” kullanılmıştır. Gözel (2009), veri toplama aracının yapı geçerliğine ilişkin yaptığı faktör analizinde 3 alt faktör belirlenmiş ve ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçları açısından dik döndürme tekniklerinden en sık kullanılan varimax döndürme tekniği tercih edilmiştir. İki önemli faktörün içerdiği maddeler bakımından daha kolay tanımlanabilmesine de olanak sağlayan faktör döndürme sonuçları (Rotated Component Matrix) incelenmiştir. Analiz sonucunda yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olması önerisi göz önünde tutulmuştur. Gözel (2009) yaptığı faktör analizi sonucunda 3 alt faktör belirlenmiş ve ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçları açısından Dik döndürme tekniklerinden en sık kullanılan varimax döndürme tekniği tercih edilmiştir. İki önemli faktörün içerdiği maddeler bakımından daha kolay tanımlanabilmesine de olanak sağlayan faktör döndürme sonuçları (Rotated Component Matrix) incelenmiştir. Analiz sonucunda yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olması önerisi göz önünde tutulmuştur. Buna göre yapılan hesaplamada 11., 15., 16. ve 19. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Gözel (2009) veri toplama aracının kapsam geçerliğine ilişkin uzman görüşlerinden yararlanmıştır. Gözel (2009) veri toplama aracının güvenilirlik çalışmalarına ilişkin ise 23 madde üzerinden pilot uygulama güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Gözel (2009) ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı 0.816, “zaman planlaması” alt boyutu için 0.839, “zaman tutumları” alt boyutu için 0.592, “zaman harcattırıcılar” alt boyutu için 0.436 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada yapılan güvenilirlik analizinde ise veri toplama aracının Cronbach’s Alpha katsayısı 0.863 olarak hesaplanmıştır. Her iki veri toplama aracı da beşli Likert tipinde olup puan aralıkları Tablo 2’de gösterilmiştir

Tablo 2. Beşli dereceleme ölçeğinin puan sınırları

Derece	Seçenek Puanları	Puan Sınırları
Hiçbir Zaman Nadiren	1	1.00-1.79
Kısmen Çoğunlukla	2	1.80-2.59
Her Zaman	3	2.60-3.39
	4	3.40-4.19
	5	4.20-5.00

Bulgular

Araştırmanın “Liselerde görevli öğretmenlerin sanal kaytarmaya ilişkin görüşleri nedir?” şeklindeki alt problemi için sorulara verilen cevapların frekansı, yüzdeleri, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışlarının ilişkin görüşleri

Faktörler	N	\bar{X}	S
Önemli Sanal Kaytarma	266	2.44	.84
Önemsiz Sanal Kaytarma	266	2.59	.77
Sanal Kaytarma	266	2.52	.84

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenler önemli sanal kaytarma davranışlarını $\bar{X}=2.44$ ve Önemsiz Sanal Kaytarma davranışlarını ise $\bar{X}=2.59$ ortalama ile “nadiren” düzeyinde gerçekleştirdikleri görüşündedirler. Öğretmenler sanal kaytarma davranışlarının tamamını $\bar{X}=2.52$ ortalama ile “nadiren” düzeyinde gerçekleştirdikleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmanın “Liselerde görevli öğretmenlerin, sanal kaytarma davranışlarına ilişkin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklindeki alt problemi için cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine ilişkin bağımsız örneklem t testi yapılarak 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiş yapılan bu analiz sonucu elde edilen veriler tablolar halinde gösterilmiştir. Araştırmada görüşlerine başvuru olan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre sanal kaytarma davranışlarına ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarına ait cinsiyet değişkenine göre t- testi

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	df	t	p
Önemli Sanal Kaytarma	Erkek	165	2.44	.84	264	-.11	.912
Önemsiz Sanal Kaytarma	Kadın	101	2.45	.85			
Sanal Kaytarma	Erkek	165	2.71	.80	264	2.96	.003*
	Kadın	101	2.40	.87	264	1.53	.127
	Erkek	165	2.58	.76			
	Kadın	101	2.43	.81			

Tablo 4 incelendiğinde Önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Önemsiz Sanal Kaytarma boyutundaki davranışların gösterilme düzeyine ilişkin kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha fazla önemsiz sanal kaytarma davranışlarını sergiledikleri görülmektedir. Buna karşılık kadın ve erkek öğretmenlerin Sanal Kaytarma davranışlarının tamamına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin kıdem değişkenine göre sanal kaytarma davranışlarına ilişkin bulgular Tablo5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarına ait kıdem değişkenine göre t- testi

Faktörler	Kıdem	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Önemli Sanal Kaytarma	1-15 Yıl	187	2.50	.87	264	1.58	.115
			2.32				
Önemsiz Sanal Kaytarma	1-15 Yıl	187	2.61	.87	264	.599	.550
	16-35 Yıl		2.54	.78			
Sanal Kaytarma	1-15 Yıl	187	2.56	.80	264	1.18	.238
Toplam			2.43	.71			
	16-35 Yıl	79					

Tablo 5 incelendiğinde “önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında kıdem değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark yoktur($p>0.05$). Önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında öğretmenlerin kıdem değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). İki grubun sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında bir farkın olduğu görülmesine rağmen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre sanal kaytarma davranışlarına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarına ait eğitim durumu değişkenine göre t- testi

Faktörler	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Önemli Sanal Kaytarma	Lisans	205	2.46	.84	264	.490	.624
Önemsiz Sanal Kaytarma	Lisans	205	2.54	.83	264	-1.56	.119
	Y. Lisans	61	2.74	.86			
Sanal Kaytarma	Lisans	205	2.51	.78	264	-.580	.562
Toplam			2.57	.78			

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında ortalamalar arasında fark olduğu görülmesine rağmen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Eğitim durumu değişkenine göre öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığının ortalama değerlerine göre bir farkın olduğu görülmesine rağmen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Araştırmanın “Liselerde görevli öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri nedir?” şeklindeki alt problemi için sorulara verilen cevapların frekansı, yüzdeleri, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak elde edilen veriler tablolar halinde gösterilmiş bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri

Faktörler	N	\bar{X}	S
Zaman Planlaması	266	3.39	.68
Zaman Tutumları	266	3.48	.63
Zaman Harcattırıcılar	266	3.79	.64
Zaman Yönetimi	266	3.51	.51

Tablo 7’de araştırmada öğretmenlerin zaman planlaması davranışlarını boyutu için $\bar{X}=3.39$ ortalama değer ile “ara sıra”, zaman tutumları boyutu için $\bar{X}=3.48$ ortalama değer ile “sıklıkla”, zaman harcattıcılar boyutu için $\bar{X}=3.79$, zaman yönetimi için $\bar{X}=3.51$ ortalamasıyla “sıklıkla” düzeyinde olduğu görülmektedir. Zaman tutumları alt boyutunun ortalamasına bakıldığında öğretmenlerin zaman yönetimine ilişkin olumlu tutumlarının olduğu sonucu çıkarılabilir. Bunun yanında öğretmenlerin zaman tuzaklarına düşme oranları da sıklıkla düzeyindedir.

Araştırmanın “Liselerde görevli öğretmenlerin, zaman yönetimi becerilerine ilişkin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklindeki alt problemi için cinsiyet, kıdem, eğitim durumu değişkenlerine ilişkin bağımsız örneklem t testi yapılarak 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiş yapılan bu analiz sonucu elde edilen veriler tablolar halinde gösterilmiştir. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine ait zaman yönetim becerilerine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine ait cinsiyet değişkenine göre t-testi

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Tutumları	Erkek	165	3.49	.63	264	.378	.706
	Kadın	101	3.46	.64			
Zaman Harcattırıcılar	Erkek	165	3.78	.68	264	-.423	.673
	Kadın	101	3.81	.57			
Zaman Yönetimi	Erkek	165	3.49	.51	264	-.793	.429
	Kadın	101	3.54	.54			

Tablo 8 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin zaman yönetimi boyutlarından zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar boyutlarında ve ölçeğin geneline ilişkin ortalama değerlerine bakıldığında erkek ve kadın öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin kıdem değişkenine ait zaman yönetim becerilerine ilişkin bulgular Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin zaman yönetimi alt boyutlarına ait kıdem değişkenine göre t-testi

Faktörler	Kıdem	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Planlaması	1-15 Yıl	187	3.35	.72	264	-1.24	.214
	16-35 Yıl		3.47	.57			
Zaman Tutumları	1-15 Yıl	79	3.46	.62	264	-.799	.425
	16-35 Yıl	187	3.53	.67			
Zaman Harcattırıcılar	1-15 Yıl	79	3.77	.63	264	-.819	.414
	16-35 Yıl	187	3.84	.64			
Zaman Yönetimi	1-15 Yıl	187	3.48	.54	264	-1.30	.192
	16-35 Yıl	79	3.57	.45			

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem değişkenine göre görüşleri arasında zaman yönetimi boyutlarından zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar boyutlarında ve ölçeğin geneline ilişkin ortalama değerlerine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine ait zaman yönetim becerilerine ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin zaman yönetimi alt boyutlarına ait eğitim durumu değişkenine göre t- testi

Faktörler	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Planlaması	Lisans	205	3.37	.72	264	-.96	.018
	Yüksek Lisans	61	3.46	.52			
Zaman Tutumları	Lisans	205	3.48	.63	264	-.03	.974
	Yüksek Lisans	61	3.48	.65			
Zaman Harcattırıcılar	Lisans	205	3.78	.65	264	-.52	.604
	Yüksek Lisans	61	3.83	.61			
Zaman Yönetimi	Lisans	205	3.50	.55	264	-.76	.448
	Yüksek Lisans	61	3.55	.41			

Tablo 10 incelendiğinde zaman yönetimi boyutlarından zaman planlaması boyutuna ilişkin ortalama değerlerine bakıldığında öğrenim durumu değişkenine göre öğretmen görüşleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Buna karşılık öğrenim durumu değişkeninin zaman yönetimin zaman tutumları ve zaman

harcattırıcılar” boyutlarında ve ölçeğin genelinde görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Araştırmanın “Lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışları ve zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişki nedir?” şeklindeki alt problemi için verilere ait Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış, sanal kaytarma davranışları alt boyutları ile zaman yönetimi becerileri alt boyutları arasındaki yordayıcılık yüzdelerinin hesaplanması için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin sanal kaytarma davranışları ve zaman yönetim becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin “sanal kaytarma davranışları” ile “zaman yönetimi” becerileri arasındaki korelasyon

Faktörler	\bar{X}	S	1	2	3	4	5
1 Önemli Sanal Kaytarma	2.44	0.84	1				
2 Önemsiz Sanal Kaytarma	2.59	0.84	.694**	1			
3 Zaman Planlaması	3.39	0.68	-.029	-.039	1		
4 Zaman Tutumları	3.48	0.63	.056	.051	.510**	1	
5 Zaman Harcattırıcılar	3.79	0.64	-.188**	-.130*	.380**	0.94	1

Tablo 11 incelendiğinde sanal kaytarmanın alt boyutları olan önemli sanal kaytarma davranışları ve önemsiz sanal kaytarma davranışı ile zaman yönetimi becerileri alt boyutu olan zaman harcattırıcılar arasında anlamlı düşük düzeyde negatif ($r = -0.188$ ve -0.130) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yani önemli sanal kaytarma davranışları ve önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gerçekleştirilme sıklığı arttıkça zaman harcattırıcıların görülme sıklığı azalmakta, önemli sanal kaytarma davranışları ve önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gerçekleştirilme sıklığı azaldıkça zaman harcattırıcıların görülme sıklığı artmaktadır. Bunun yanında önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışları arasında anlamlı orta düzeyde pozitif ($R = 0.694$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yani önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı arttıkça önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı da artmaktadır. Önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı azaldıkça önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı da azalmaktadır. Zaman yönetimi becerilerinin alt boyutlarından olan zaman planlaması boyutu ile zaman yönetimi becerileri alt boyutları zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar arasında anlamlı orta düzeyde pozitif ($R = 0.510$ ve 0.380) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yani zaman planlaması davranışının görülme sıklığı arttıkça zaman tutumlarının ve zaman harcattırıcıların görülme sıklığı artmaktadır. Zaman planlaması davranışının görülme sıklığı azaldıkça zaman tutumlarının ve zaman harcattırıcıların görülme sıklığı da azalmaktadır. Öğretmenlerin sanal kaytarma ve zaman yönetimi arasındaki ilişkiye ilişkin yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 12 ve 13’te verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin “önemli sanal kaytarma davranışları” ile “zaman harcattırıcılar” arasındaki regresyona ilişkin sonuçlar

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	3.389	.307	-	11.043	.000
Zaman Harcattırıcılar	-.247	.080	-.188	-3.106	.002
$R=0.188$	$R^2=0.035$	$p=.002$			
$F_{(1\ 264)}=9.644$					

Tablo 12’de görüldüğü üzere kurulan regresyon modeli istatistiksel açıdan anlamlıdır ($R^2=.035$, $F=9.644$, $p=.002$). Regresyon analizindeki bireysel anlamlılık testleri göstermektedir ki, zaman yönetimi alt boyutu olan zaman harcattırıcılar değişkeninin önemli

sanal kaytarma davranışları üzerinde $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi vardır. Başka bir ifadeyle, zaman harcattırıcılar alt boyutu önemli sanal kaytarma değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısıdır. Genel olarak kurulan regresyon modelinin açıklama gücüne baktığımızda zaman harcattırıcılar alt boyutu önemli sanal kaytarma davranışlarındaki değişimin % 3.5'lik kısmını açıklamaktadır.

Tablo 13'te görüldüğü gibi kurulan regresyon modeli istatistiksel açıdan anlamlıdır ($R^2 = .130$, $F = 4.570$, $p = .033$). Regresyon analizindeki bireysel anlamlılık testleri göstermektedir ki, zaman yönetimi alt boyutu olan zaman harcattırıcılar değişkeninin önemsiz sanal kaytarma davranışları üzerinde $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi vardır. Başka bir ifadeyle, zaman harcattırıcılar alt boyutu önemsiz sanal kaytarma değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısıdır. Genel olarak kurulan regresyon modelinin açıklama gücüne baktığımızda zaman harcattırıcılar alt boyutu önemsiz sanal kaytarma davranışlarındaki değişimin % 1.7'lik kısmını açıklamaktadır.

Tablo 13. Öğretmenlerin “önemsiz sanal kaytarma davranışları” ile “zaman harcattırıcılar” arasındaki regresyona ilişkin sonuçlar

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	3.248	.310	-	11.474	.000
Zaman Harcattırıcılar	-.172	.080	-.130	-2.138	.033
R=0.130	R ² =0.017	p=.033			
F _(1 264) =4.570					

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada liselerde görevli öğretmenlerin önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışlarını nadiren düzeyinde gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır. Yıldız, Yıldız ve Ateş (2015), Yıldız, Yıldız ve İyigün (2015) ve Arık (2016) benzer araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Liselerde görevli öğretmenlerin nadiren gibi düşük düzeyinde sanal kaytarma davranışlarını sergilemeleri görev tanımları gereği sınıf içinde öğrencilerin önünde olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca lise öğrencilerinin farkındalık düzeylerini ve üniversite giriş sınavlarına hazırlanmaları nedeniyle beklentilerinin yüksek olması öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarını azaltıcı yönde etkisi olduğu ileri sürülebilir. Öğretmenlerin, sanal kaytarma davranışlarına ilişkin cinsiyet değişkenine göre önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir araştırmada Stanton (2002) kadın ve erkekler arasında sanal kaytarma davranışlarında farkın olmadığını ortaya koyarken, Lim (2012) ise araştırmalarında erkeklerin daha fazla sanal kaytarma davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Anandarajan ve Simmers (2004) araştırmalarında işgörenlerin farklı oranlarla ve farklı davranışlarla sanal kaytarma yaptıklarını belirtmektedir. Ayrıca Needleman (2010) yaptığı araştırmada işgörenlerin günde en az 15 dakika işyerinde sosyal ağları ziyaret ettikleri sonucuna varmıştır. Bununla birlikte özellikle önemsiz sanal kaytarma davranışlarını erkeklerin gösterme sıklığının kadınların gösterme sıklığından hayli yüksek olması internetten haber takip etme, bankacılık işlemleri yapma gibi iş ve işlemlerden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Benzer araştırmalarda Özdem ve Demir (2015), Kaplan ve Çetinkaya (2013) ve Akça (2013) aynı sonuçlara ulaşmışlardır. Liselerde görevli öğretmenlerin, sanal kaytarma davranışlarına ilişkin kıdem değişkenine göre önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Akça (2013) çalışmasında önemli önemsiz sanal kaytarma davranışları arasında kıdem değişkenine göre benzer sonuca ulaşmıştır. Yani kıdem değişkeni liselerde görev yapan öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarını belirleyici bir etken değildir. Bu durum öğretmenlerin kıdemlerinin iş disiplinine bağlılıklarını etkilemediği söylenebilir. Liselerde görevli öğretmenlerin, sanal kaytarma davranışlarına ilişkin eğitim durumu değişkenine göre, önemli sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı ve önemsiz sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç eğitim seviyesinin sanal kaytarma davranışlarının gösterilme sıklığı için önemli bir sebep olmadığını ortaya koymaktadır. Kaplan ve Çetinkaya (2013) benzer çalışmalarında öğretmenlerin eğitim düzeylerinin sanal kaytarma davranışlarına etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin sanal kaytarma davranışlarına etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada öğretmenlerin zaman yönetimine ilişkin davranışları sıklıkla düzeyinde yerine getirdikleri ancak zaman tuzaklarına fazlaca düştükleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Koch & Kleinmann(2002) araştırmalarında öğretmenlerin zaman yönetim sorunlarını yoğun olarak yaşadıkları sonucuna varmışlardır. Bu durum öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin yetersizliğinden kaynaklanabilir. Çünkü sınıfın etkili yönetimine ilişkin değişkenlerden biri de sınıfta zaman yönetimidir. Ayrıca liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarının yaygınlığı sınıfta zaman yönetimi konusunda öğretmenlerin önüne bir sorun oluşturduğu ileri sürülebilir. Liselerde görevli öğretmenlerin, zaman yönetimi becerilerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre zaman yönetimi becerilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Şahin (2014), Caz (2014), Gözel (2009), Karaoğlu (2015) çalışmalarının sonuçlarıyla uygunluk göstermektedir. Liselerde görevli öğretmenlerin, zaman yönetimi becerilerine ilişkin kıdem değişkenine göre zaman yönetimi becerilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Şahin (2014) ve Gözel'in (2009) çalışmalarının sonuçlarıyla uygunluk göstermektedir. Liselerde görevli öğretmenlerin, zaman yönetimi becerilerine ilişkin eğitim durumu değişkenine göre yüksek lisans mezunu öğretmenlerin lehine, zaman yönetimi becerilerinin zaman planlaması alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bununla birlikte zaman yönetimi veri toplama aracının tamamında ve zaman tutumları ve zaman harcatıcılar alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu duruma göre öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine ilişkin davranışların tamamında eğitim düzeyi değişkeni belirleyici değildir.

Lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışları ve zaman yönetimi becerileri arasında sanal kaytarmanın alt boyutları olan önemli sanal kaytarma davranışları ve önemsiz sanal kaytarma davranışı ile zaman yönetimi becerileri alt boyutu olan zaman harcatıcılar arasında düşük düzeyde negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlara göre önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışları arttıkça zaman harcatıcılarının görülme sıklığı azalmakta ya da önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışları azaldıkça zaman harcatıcılarının görülme sıklığı artmaktadır. Bu sonuç Genç ve Aydoğan'ın (2014) çalışmasının sonuçlarıyla uygunluk göstermektedir. Araştırmada zaman harcatıcıların sanal kaytarma davranışlarının yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan korelasyon ve regresyon analizlerinde zaman yönetiminin alt boyutu olan zaman harcatıcılar ile sanal kaytarma davranışlarının alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Zaman harcatıcılar önemli sanal kaytarma davranışlarını davranışlarının % 3.5'ünü, önemsiz sanal kaytarma davranışlarının ise % 1.7'sini yordamaktadır.

Bu araştırmada öğretmenlerin "nadiren" de olsa mesai saatleri içerisinde sanal kaytarma davranışlarını sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle öğretmenleri sanal kaytarma davranışlarına iten sebepler araştırılabilir. Bu araştırma öğretmenlerin sanal kaytarma davranışları ile zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişki ile sınırlıdır. Bu nedenle sanal

kaytarma veya zaman yönetimi ile sanal internet bağımlılığı, netlesfobia, nomofobia, sosyal medya bağımlılığı, facebook ve twitter kullanımı, siber zorbalık, siber korsanlık, sibernetik ve sapkın örgütsel davranışlar arasındaki ilişki çalışılabilir. Ayrıca öğretmenler sınıfta zaman yönetimi konusunda yetiştirilebilir ve sınıfta zaman tuzakları konusunda bilinçlendirilebilir. Araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet değişkeninin, önemsiz sanal kaytarma davranışlarının toplam puanlarını anlamlı derecede farklılaştırdığı görülmüştür. Sanal kaytarma düzeyini en aza indirmek ve cinsiyetler arası bu farklılığı giderebilmek için erkek öğretmenlerin öncelikle bilgisayar ve interneti bilinçli kullanmaları için gerekli bilgilendirme yapılabilir.

Kaynaklar

- Akatay, A. (2003). “Örgütlerde Zaman Yönetimi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (1), 282-300.
- Akça, A. (2013). “Okul Yöneticilerinin İş Dışı İnternet Kullanım (Siber Aylaklık) Davranışlarının İncelenmesi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alay, S., Koçak, S.(2003). “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki”. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 35, 326– 335.
- Anandarajan, M., Devine, P. Ve Simmers, C. A. (2004). “A Multi dimensional Scaling Approach To Personal Web Usage İn The Workplace”, 61-79, İçinde Personal Web Usage İn The Workplace: A Guide To Effective Human Resources Management (Editörler: M. Anandarajan , C. Simmers), Information Science Publishing.
- Ardahan, F. (2003). “Küçük ve Orta Boy İşletme Yöneticileri İçin Zaman Yönetimi”.Antalya: Akdeniz Üniversitesi Yayın No:59,
- Arık, M. (2016). “Eğitim Fakültelerinde Çalışan Öğretim Elemanlarının Sanal Kaytarma Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Örgüt İklimi: İstanbul İli Örneği”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğan İ., Gündoğdu F., B. (2006). “Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (21), 217-232.
- Bal, H.(2012). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri”, Fakülte Kitabevi, 2. Baskı, Isparta.
- Balanchard, A. L. Ve Henle, C. A. (2008). “Correlates of Different Forms of Cyberloafing: The Role Of NormsandExternallocus of Control”, Computers İn Human Behavior. 24, 1067-1084.
- Bock, G., Ve Ho, S. L. (2009). Non-Work Related Computing (Nwrc). Communications of The Acm. (4), 124–128.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı” Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Caz, Ç. (2014). “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi”,Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon.
- Covey, R. S., Merrill, A. R., Merrill, R.(2015). “Önemli İşlere Öncelik”, Çeviren: Deniztekin, Osman, Varlık Yayınları, İstanbul.

- Demirel, E. T., Ramazanoğlu, F. (2005). “Yöneticiler Açısından Etkin Zaman Yönetimi Tekniklerinin Değerlendirilmesi”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*.
- Demirtaş, H., Özer, N. (2007). “Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarısı Arasındaki İlişkisi”, *Eğitimde Politika Analizleri Ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1.
- Eroğlu, F., Bayrak, S. (1994). Örgüt Faaliyetleri Açısından Zaman Yönetimi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3-4), 255-271.
- Fındıklı, M. A. (2016). “Sanal Kaytarma Ve İş Performansı İlişkisi: Sağlık Ve Tekstil Sektörü Çalışanlarının Karşılaştırılması”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 1 2016 Pp. 33-62.
- Friedman, W. H. (2000). Is The Answer to Internet Addiction, Internet Interdiction? *Proceedings Of The 2000 Americas Conference On Information Systems*.
- Genç, E., Aydoğan, E. (2014). “İşyerinde Sanal Tembellik Davranışı Ve Etkin Zaman Yönetimi İlişkisi: Bir Kamu Kurumunda Araştırma”, 23. Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongresi, 14-16 Mayıs, Muğla.
- Gözel, E. (2009). “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Güçlü, N. (2001). Zaman Yönetimi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(1), 87-100.
- Gürbüz, M., Aydın, A. H. (2012). Zaman Kavramı Ve Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-20.
- Jandt, F. (1998). *Yönetim Sorunlarına Etkili Çözümler*, Çev: L. Akın Ve V. Diker, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Kalaycı, E. 2010. Üniversite Öğrencilerinin Siberaylaklık Davranışları İle Özdüzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara.
- Kaplan, M., Çetinkaya, A. Ş. (2013). Demografik Özellikler Ve Örgütlerde Sanal Kaytarma (Yay. Haz. M. Dirican, M. Güler, Ve İbrahim Kırmızı), *21. Yönetim Ve Organizasyon Kongresi Bildirileri 30 Mayıs-01 Haziran 2013*, İçinde Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 557-558.
- Kaplan, M., Ögüt, A. (2012). “Algılanan Örgütsel Adalet İle Sanal Kaytarma Arasındaki İlişkinin Analizi: Hastane Çalışanları Örneği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi 20. Yönetim Ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ss. 592-596.
- Karaoğlu, B. (2015). Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Kayseri.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın.
- Keklik, B., Kılıç, R., Yıldız, H. (2014). Sanal Kaytarma Davranışları İşyerinde Verimlilik Kaybına Mı Neden Oluyor Yoksa Örgütsel Öğrenme Kapasitesini Mi Artırıyor?. 22. Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongresi, 22-24 Mayıs, Konya.

- Kerse, G., Soyaltın, M., Karabey, C., N. (2016). Kişi-Örgüt Uyumu, Nötrleştirme Ve Algılanan Yönetici Desteğinin Sanal Kaytarmaya Etkisi: Ampirik Bir Çalışma, Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(4),100-113.
- Kim, S. J. ve Byrne, S. (2011). "Conceptualizing Personal Web Usage In Work Contexts: A Preliminary Framework, Computers In Human Behavior", 27: 2271-2283.
- Koch, C. J., Kleinmann, M. (2002). A stitch in time saves nine: Behavioural decision making explanations for time management problems. European Journal of Work and Organizational Psychology, 11 (2), 199–217.
- Köse, S. , Oral, L. ve Türesin, H. (2012), "İş Yaşamında Sosyal Kolaylaştırma Kavramı Ve Sanal Kaytarma İle İlişkisi: Araştırma Görevlileri Üzerinde Bir Araştırma", Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi,4(1), 287-295.
- Kurt, M. (2011). "Siber Aylaklık Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", Fırat University 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, September 22-24, Elazığ.
- Lim, V. K. G. (2002).The ItWay Of Loafing On The Job: Cyberloafing, Neutralizing and Organizational Justice. Journal Of Organizational Behavior. 23,675-694.
- Mackenzie, R. A.(1989). Zaman Tuzağı, Çev.:Y. Güneri, İlgı Yayıncılık, İstanbul.
- Needleman, S. E. (2010). "A Facebook-Free Workplace? Curbing Cyberslacking." Wall Street Journal, May 20, 2010. <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703691804575254443707831052.html> . E.T: 14.04.2015.
- Örücü, E.,Yıldız, H. (2014). "İşyerinde Kişisel İnternet Ve Teknoloji Kullanımı: Sanal Kaytarma", Ege Akademik Bakış, 14(1), 99-114.
- Özdem, G.,Demir, A. (2015). "Okul Yöneticilerinde Sanal Kaytarma Davranışı", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2015; 11(3), 1029-1042.
- Özkalp, E., Aydın, U., Tekeli, S. (2012). Sapkın Örgütsel Davranışlar Ve Çalışma Yaşamında Yeni Bir Olgusu: Sanal Kaytarma (Cyberloafing) Ve İlişkilerine Etkileri, Çimento İşveren, 26 (2), 18-33.
- Serttaş, O., Şimşek, G. (2016). "Turizm İşletmelerinde Sanal Kaytarma: Teorik Bir İnceleme", 17. Ulusal Turizm Kongresi Programı, 20 Ekim, Bodrum.
- Silahtaroglu, F. (2004). Akademisyenlerde Zaman Yönetimi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Stanton, J. M. (2002). "Company profile of the frequent Internet user". Communications of the ACM, 45, 55–59.
- Şahin, K. (2014). Lise Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Tengilimlioğlu D., Tutar H., Altınöz M., Baspınar N.Ö., Erdönmez C. (2003). Zaman Yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tdk (2016). 29.08.2016 Tarihinde [Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com Gts&Kelime=Zaman](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=zaman) Adresinden Erişilmiştir.
- Tutar, H. (2003). Zaman Yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Tozkoparan, B. K. (2016). İnternet Bağımlılığı Ve Öğrenmeye İlişkin Tutumun Siber Aylaklık Davranışlarına Etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mevlana Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Konya.
- Ugur, A. (2000) "Çalışma Hayatında Zaman Yönetimi", Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, Sayı 143.
- Ünal, Ö. F., Tekdemir, S. (2015). Sanal Kaytarma: Bir Kamu Kurumunda Ampirik Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(2).
- Yağcı, M.,Yüceler, A. (2016). Kavramsal Boyutlarıyla Sanal Kaytarma. International Journal Of Social Sciencesand Education Research. 2 (2), 663-673
- Yaşar, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odağı Ve Bilgisayar Laboratuvarına Yönelik Tutumlarının Siber Aylaklık Davranışlarına Etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara.
- Yıldız, H., Yıldız, B., ve Ateş, H. (2015). "Sanal Kaytarma Davranışlarının Sergilenmesinde Örgütsel Adalet Algısının Rolü Var Mıdır?"Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 10(2), 55-66.